

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı geri gönderme merkezleri ve kolluğa bağlı idari gözetim alanlarında avukatlık hizmeti veren meslektaşların yaşadığı sorunlar ve müvekkillerinin tutulma koşulları hakkında durum tespiti yapmak ve çözüm önerileri sunmak üzere; İzmir Barosu ev sahipliğinde, Adana Barosu, Ankara Barosu, Antalya Barosu, Aydın Barosu, Gaziantep Barosu, Hatay Barosu, İstanbul Barosu, Kocaeli Barosu ve Muğla Barosu'nu temsilen meslektaşların katılımıyla 29 Haziran 2019 tarihinde "Avukatların Gözünden Geri Gönderme Merkezleri Ve İdari Gözetim Alanları Çalıştayı" yapılmıştır.

Sayfa | 1

Çalıştay süresince, göç ve iltica alanında faaliyet yürüten meslektaşlar tarafından tecrübeleri paylaşarak, bu alanda yaşanan sorunlar tespit edilmiş; meslektaşların bireysel olarak ve Baroların meslek kuruluşu olarak başvurduğu birtakım hukuki ve idari yollar, çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Çalıştay'ın ilk oturumu ve ilk bölümünde, geri gönderme merkezleri ve idari gözetim alanlarında avukatlık hukuku yönünden yaşanan sorunlar hakkında paylaşımlar üzerine tespitler yapılmıştır. Bu kapsamda:

Yabancıların Avukatlara Erişim Hakları Engellenmektedir.

Yabancıların, kendilerini geri göndermekten sorumlu memurlar tarafından süreci hızlandırmak amacıyla avukatlara erişimlerinin çeşitli yöntemlerle engellenmektedir. Öncelikle, yabancılar avukat taleplerini iletememekte, adli yardım merkezlerine tesadüfen yapılan ihbarlar neticesinde yabancılarla iletişime geçilebilmektedir. Bu hâlde de, adli yardım merkezlerine başvuran aileler bakımından tercüman sorunu yaşanmaktadır.

Avukata erişim sağlandıktan sonra; alanlara girişlerde, avukatlar mevzuata aykırı şekilde birçok kontrolden geçirilmek istenmektedir. Yine girişlerde avukatlar tarafından müvekkilinin ismi ile oda bilgisinin sorulması üzerine güvenlik görevlisi tarafından kişinin geri gönderildiği iddia edilmektedir. Memurlar tarafından avukatlara görüşme için belirli saatlerde gelmeleri veya içeriye yalnızca üç avukatın alınabileceği söylenerek herhangi bir dayanak olmaksızın görüş kısıtlamaları getirilmekte, transit bölgeler ve havaalanlarında görüşme yapılabilmesi için mülki amirin izninin aranmaktadır. Haftasonu görüşme yapılmasına izin verilmemektedir.

Tüm bu yaşanan sorunlar ve dava sürelerinin kısa olması sebebiyle, yabancı müvekkile ulaşılabilirdiği esnada başvuru süreleri geçmiş ya da sürenin sonuna gelmiş olmaktadır.

Avukatların Bilgi Edinme Ve Belge İnceleme Hakları Engellenmektedir.

Merkezlere giriş yapıldıktan sonraki aşamada avukatlar, yabancı müvekkili bulunduğu odadan getirilirken uzun süreler kilitli bir odada bekletilerek adeta bir yıldırma politikası uygulanmaktadır. Görüşme yapılmadan evvel yabancı hakkındaki bilgi ve

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

belgelerin incelenmesine müsaade edilmemektedir. Yabancı terörist savaşçı olarak adlandırılan yabancıların dosyaları ancak uzman eşliğinde incelenmektedir.

Geri gönderme merkezi bulunmayan illerde ise, kişinin karakolda olup dosyasının Göç İdaresi'nde bulunması sebebiyle dosyasına erişim sorunları yaşanmakta, getirilen dosyalardaki belgeleri eksik olmaktadır.

Sayfa | 2

Avukatların, Yabancı Müvekkilleri İle Kanuna Uygun Şekilde Gizli Ve Güvenli Şekilde Görüşmesi Engellenmektedir.

Geri gönderme merkezlerinin birçoğunda, avukatlara ayrılan herhangi bir alan bulunmamaktadır. Geri gönderme merkezlerinin bir kısmı bu amaçla kullanılmaya başlanmamış, kabul merkezi olmak üzere yapılmıştır. Ancak, Suriye savaşının patlak vermesiyle Türkiye'de göç hareketlerinin beklenmeyecek derecede artması sebebiyle, Hatay ili özelinde bu merkezlerin hepsi geri gönderme merkezi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum, en başta bir avukat görüşme odasının düşünülmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, bazı illerde avukatlar meslek onuruna yakışmayacak şekilde görüşmeler yapmak durumunda bırakılmaktadır.

Görüşme alanlarına sahip merkezlerde ise, bir kısmında odalar camekan ve üstü açık şekilde olduğundan konuşmalar diğer odalar tarafından işitilebilmektedir. Şayet, duvarla çevrili bir görüşme odası tahsis edilmiş ise de, bu durumda kapılar açık görüşme yapılması dayatılmaktadır.

Odaların çevresinde sürekli güvenlik görevlilerinin gezinmesi yoluyla yabancılar üzerinde baskı oluşturulmaktadır. Koşulların düzeltilmesine yönelik iletilen talepler karşısında kurum müdürlerinin tavrı olumsuz olmakta, kimi zamanlar ise görüşme yapılması engellenmektedir. Görüşme alanları kamera ile izlenmektedir.

Havaalanlarında ve transit bölgelerde, yabancı müvekkillerle ancak camekandan konuşulabilmekte, belge alınıp verilememektedir.

Tercümana Ulaşımında Ve Kuruma Girişlerinde Sorunlar Yaşanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından yürütülen proje kapsamında tercüman desteği bulunmakla beraber; merkeze telefon alınmaması sebebiyle, tercüman destek hattından yararlanılamamaktadır. Bu destekten yararlanılması için, merkezlere sabit hatlı telefon yerleştirilmesi talep edilmiş ise de bu talep karşılanmamaktadır.

Yasal bir zorunluluk bulunmamasına rağmen, kurum görevlileri tarafından, müvekkille görüşmek için yeminli tercüman sağlanması konusunda ısrarcı olunmaktadır.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Uluslararası Koruma Başvuruları Kurum Tarafından Kayda Alınmamakta, Mülakatlar Hakkında Avukatlara Bilgi Verilmemektedir.

Sayfa | 3

Yabancılar tarafından bizzat yazılan veya avukatları eşliğinde yazılan uluslararası koruma başvuruları, çoğu zaman görevliler tarafından kayda alınmamaktadır. Alındığı hâllerde ise, mülakatlar hakkında avukatlarına bilgilendirme yapılmamakta, kişilerle kanuna aykırı şekilde otobüslerle başka bir ile nakil edildikleri esnada mülakat adı altında görüşmeler yapılmaktadır.

Geri gönderme merkezleri içerisinde, avukatlar tarafından uluslararası koruma süreci ve mülakatı hakkında bilgi alınmak istendiğinde, Göç İdaresi aranarak yabancıların hızlandırılmış değerlendirmeye tabi tutulup sürecin olumsuz sonuçlandırılması sağlanmaktadır. Akabinde, mesai saatleri dışında sınır dışı etme kararları alınmaktadır.

Havaalanlarında, transit bölgelerde Göç İdaresi'nden memurlar olması gerekirken güvenlik görevlileri bulunmakta, dolayısıyla uluslararası koruma başvuruları ilgili mercilere ulaştırılmamakta ve takibi yapılamamaktadır.

Geri Gönderme Merkezleri Ve İdari Gözetim Alanlarında Görevli Memurlar, Mevzuat Hakkında Bilgi Sahibi Değildir.

Geri gönderme merkezleri ve idari gözetim alanlarında görevli memurlar, eğitimsizdir. Yapılan eğitim veya çalışmalara memurlar tarafından katılım sağlanmamakta, bu alanda bir duyarlılıkları bulunmamaktadır.

Buna rağmen, avukat ile memurlar arasında hukuki tartışmalar yaşanmaktadır. Memurlar tarafından, birtakım hukuksuz kuralların dayanağı olarak bir genelgeden bahsedilmekte, ancak bu genelge gösterilememekte ve içerik hakkında bilgi verilmemektedir. Dolayısıyla, bahsi geçen metnin hukuk hiyerarşisindeki yeri belirlenememektedir.

Memurların yanı sıra, yargılama sürecinde ilgili sulh ceza hakimleri ile idare mahkemesi üyelerinin de bu alana dair bilgisi bulunmamaktadır. Bu alanda yapılan eğitim veya çalışmalara hiçbir hâkimin veya memurun katıldığı görülmemektedir.

Ulaşımın Zor Olması, Adli Yardım Ödeneklerinin Kısıtlılığı Sebebiyle Ödemelerin Geç Yapılması Alanda Çalışan Avukat Sayısının Azalmasına Yol Açmaktadır.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Geri gönderme merkezleri, şehirlerden çok uzakta olup avukatların araçsız ulaşımı oldukça zor olmaktadır.

Barolarda, adli yardım ödenekleri çok kısıtlı olmakla; adli yardım görevlendirmesi yapılan avukatların ödemeleri çok geç yapılabilmektedir. Bu sebeple, bu alanda görev yapan avukat sayısı da azalmaktadır. Bu hususta, Türkiye Barolar Birliği, Belediyeler, Valilikler veya Adalet Bakanlığı'na yazılan yazılar cevapsız kalmaktadır.

Sayfa | 4

Avukatların, mesleklerinin icrası kapsamında yaşadıkları sorunlar tespit edildikten sonra, Çalıştay'ın ikinci oturumunun ilk bölümünde, geri gönderme merkezleri ve idari gözetim alanlarında yabancıların bizzat yaşadıkları sorunlara ilişkin paylaşımlar yapılmıştır. Yapılan paylaşımlar neticesinde, aşağıda belirtilen tespitlerde bulunulmuştur:

Yabancıların Yaşamsal İhtiyaçları Minimalize Edilmekle, Yeterli Düzeyde Karşılanmamaktadır.

İdari gözetim alanlarında bulunan yabancılar için yeme, içme, temel hijyenik ihtiyaçlar, sağlık hizmeti ancak hayatta kalabilecek düzeyde sağlanmaktadır. Yemekler, tabildotlarda, soğuk bir şekilde verilmektedir. Çocuklara ayrı ve yeterli şekilde beslenme sağlanmamaktadır. Haftada yalnızca belirli günlerde süt dağıtılmakta, dört çocuğa yarım litre su verilmekte ve yazları sıcak su verilmektedir.

Kişiler, kış aylarında dahi soğuk su ile duş almakta, çamaşırlarını yıkayamamaktadır. Soğuk su ile duş almaya razı olan yabancılar bu defa sabun, şampuan veya herhangi bir temizlik malzemesine erişememektedir. Kişiler, kalabalık odalarda temizlik ihtiyaçlarını da karşılayamadan çok kötü durumlara maruz bırakılmaktadır. Görevlilerden istendiği zaman, intihar vakaları ile karşılaştıkları şeklinde gerçeği yansıtmayan cevaplar verilmektedir. Kadınların, ped ihtiyacı gibi en basit ihtiyaçlarının karşılanması dahi ciddi bir sorundur.

Yabancıların Sağlık Hizmetine Erişimi Sağlanmamaktadır.

Yabancılar, kendi ülkelerinde veya ülkemizde ameliyat gibi birtakım tıbbi süreçlerden geçse dahi, devamında ilaç ve tedavi gibi sağlık hizmetlerine erişememektedir.

İzmir özelinde, Harmandalı'da bulunan geri gönderme merkezinin hemen yanında çöplük bulunmaktadır. Dolayısıyla, özellikle yaz aylarında yoğun bir şekilde böcek görülmektedir. Yabancıların büyük bir kısmının hasta olduğu görülmekte, bu durum kişilerle konuşurken dahi anlaşılmaktadır. Ancak, merkezlerde doktor bulunmamakta, yalnızca paramedik bulunmaktadır. Hastalıkların teşhisi yapılmadan ilaçlar verilerek bu sorun geçiştirilmektedir.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Geri Gönderme Merkezleri Ve İdari Gözetim Alanları, Kapasitelerinin Üzerinde Yabancı Bulundurmaktadır. Bu Durum, Yabancıların Yaşam Standardını Düşürdüğü Gibi, Hijyen Sorunları Doğurmaktadır.

Belirtilen alanlardaki bu aşırı kalabalık durumu, kişilere bir yaşam alanı bırakmamaktadır. Yabancılardan dolapları ters çevirerek yatak olarak kullandıklarına, koridorlara yatak atmak zorunda kaldıklarına dair şikayetler alınmaktadır.

Sayfa | 5

Hatay özelinde geri gönderme merkezi, riskli bina tabiriyle boşaltılan yurttan dönüştürülmüştür. Ankara ilinde, tarlanın ortasında başka bir yerden dönüştürülen beş katlı bir binada havalandırma sorunları yaşanmaktadır. Diğer illerde de, belirtilen sebeplerden, bulaşıcı hastalıklara dair şikayetler gelmekte olup; aşırı kalabalık yüzünden bulaşıcı hastalıklar yayılmaktadır. Bu hastalıklara ilişkin denetim yapılmamaktadır.

Yatakların arasından kene çıktığına dair ve idareye bildirilmesine rağmen ilaçlama gibi gerekli hiçbir işlem yapılmadığına dair şikayetler gelmektedir.

Yabancılara, Kendilerini Manevi Olarak Geliştirme Hakkı Tanınmamakta; Memurlar Tarafından Psikolojik Baskılar Uygulanmaktadır.

Yabancıların kendi ülkelerinde yaşadıkları tecrübelerden sonra, buradaki her koşula uyacakları düşüncesiyle, bu alanlarda şartlar olabildiğince minimize edilmektedir. Yaşamsal ihtiyaçların yeterli düzeyde karşılanmaması bir yana, kimi durumlarda yaklaşık 12 ay boyunca merkezde bulunan bir yabancıya hiçbir uğraş verilmemekte, hiçbir sosyal imkan sağlanmamaktadır. Çocukların oyalanması için binanın ortasında yer alan havalandırma alanlarına plastik oyuncaklar konulmakta, ancak bu alan aynı zamanda çöp dolmaktadır.

Geri gönderme merkezlerine getirilen ve polis aracından inen kadınlar, erkek güvenlik görevlileri tarafından etiketlenmekte ve psikolojik şiddet içeren, ayrımcı tutumlar sergilenmektedir. Memurlar, siyasi saiklerle kendi düşüncelerini beyan etmektedir. Farklı dini inanca sahip ya da farklı cinsel tercihleri bulunan ve bu hususların dosyalarında yazılı olduğu yabancılara yönelik fiziksel ve psikolojik şiddet uygulandığı yabancılar tarafından söylenmektedir. Dolayısıyla, kimi zaman farklı etnik kökündeki yabancılar kendilerini doğru bir şekilde tanıtamamaktadır.

Yabancıların maruz kaldıkları herhangi bir olayı avukatına anlattığını gören güvenlik görevlileri tarafından, "avukatların kişi hakkında hiçbir şey yapamayacağı, kişinin orda kalmaya devam edeceği" şeklinde çaresizlik algısı yaratmak suretiyle psikolojik baskılar yapılmaktadır.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Yabancıların Odaları, Kadın Ve Erkek Olarak Tek Bir Kriter Düşünülmektedir; Ailelerin Bir Arada Kalması Veya Farklı Cinsel Tercihleri Bulunan Yabancıların Durumları Gözetilmemektedir.

Merkezlerde aileler bir arada tutulmaz iken, bir arada tutulmaması gereken yabancılar ise aynı odaları paylaşmaktadır. LGBTİ bireylere de özel bir alan sağlanmamaktadır. Kadın ve erkek olarak ayrılmasına rağmen, farklı cinsel tercihleri olan kişiler için özel bir alan olmaması, bu yönde bir denetimin nasıl yapılacağı sorununu da doğurmaktadır.

Sayfa | 6

Yabancıların Para Bulundurmalarına Müsaade Edilmemekte, Telefon Hakkı ve Yakınları İle Görüşme Hakkı Kısıtlanmaktadır.

Geri gönderme merkezlerinde yabancıların yanında para bulunmamakta, memurlar vekaletname olmadan para çekme işlemine izin vermemektedir. Yabancılar, ısrarlar üzerine kelepçeli olarak, yabancıların çalıştığı banka olup olmasına bakılmaksızın en yakın bankamatiğe götürülmekte, başka bir yere götürülmemektedir. Bu sebeple, noter veya tercüman götürülemez.

Yabancıların, resmi aile bağı olmayan ancak ailesinden daha yakın hissettiği kişilerle görüşmelerine izin verilmemektedir. Örneğin, bu kişiler para getirip vermek istediklerinde yabancıların kendilerine değil, güvenlik görevlilerine teslim etmektedir. Bu durum, yabancıların söz konusu paraya ulaşım sağlamadığı sorununu doğurmaktadır. Tüm bunların yanında, geri gönderme merkezinden salıverilen yabancıların paraları merkezde kalmaktadır.

İstanbul ili özelinde, kadınlar ve erkekler ayrı geri gönderme merkezlerinde tutulduğundan aileler birbirleri ile görüşmemektedir. Diğer illerde, farklılıklar bulunmakla beraber aileler haftada bir görüşebilmektedir.

Geri gönderme merkezlerinde yabancılar telefon hakkı tanınmamakta ya da mesai saatleri içinde yalnızca bir defa tanınmaktadır. Telefon kartlarının, ücretsiz olmasına rağmen belli kişilere verildiği, bu kişiler tarafından fahiş ücretlerle satıldığı yönünde iddialar iletilmektedir.

Yabancı Çocukların Yaş Tespitinde Sorunlar Yaşanmakta, Kanunen Belirlenen Özel Önlemler Alınmamaktadır.

Refakatsiz çocukların yalnızca beyanları esas alınarak yetişkin sayıldığı görülmektedir. Doktorlar, bu hususta gerekli tetkikleri yapmamakta; psikolojik değerlendirme yapılmamaktadır. Irklara göre yaş grupları olduğundan kişilerin gerçek yaşları ancak kemik yaşı tespiti yapılabiliyorsa ortaya çıkmaktadır.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Kolluk tarafından çocukların yaşı kasten 18 olarak yazılmaktadır. Şayet, kişinin küçük olduğu pasaportunun tercüme edilmesiyle tespit ettirilebilirse serbest bırakılmaktadır. Ancak tercüme hâlinde dahi, Suriyeliler bakımından Lahey Sözleşmesi dışında kalması sebebiyle apostil şerhi aranmamasına rağmen, kurum tarafından bu şerh ısrarla istenmekte ve yabancı çocuklar hukuksuz bir şekilde tutulmaya devam edilmektedir.

Sayfa | 7

Refakatsiz çocuklar, yanlarında bulunan aynı uyruklu tanımadıkları herhangi bir kişiye teslim edilmektedir. Çocuk bakım evlerine yerleştirilmeleri çok uzun süre ısrarlar sonucunda sağlanabilmektedir. Ailelerinin nerede bulunduğu bir şekilde tespit edildiğinde ise, aile birleşimi konusunda çok ağır bürokratik süreçler yürütülmektedir. Bazı hâllerde aileler yasadışı yolları denemek zorunda bırakılmaktadır.

Ankara ili özelinde, çocuklar ayrı bir şekilde Çocuk Büro Amirliklerinde tutulmakta, tedbir uygulanması gerekiyorsa kendiliğinden uygulanmamaktadır. Mahkemeden karar aldırılmaktadır. Hatay ili özelinde, 12 yaşından büyük erkekler çocuklar annelerinden ayrı tanımadığı erkekler arasında kalmaktadır. Dolayısıyla, çocukların risk altında olduğuna dair şikayetler gelmekte, istismara açık bir ortam yaratılmaktadır.

Yabancılar Belirtilen Alanlara Getirildiğinde Yasal Hakları Konusunda Bilgilendirilmemektedir. Gönüllü Geri Dönüşlere Zorlanmaktadır. Haklarında Maktu Şekilde Kararlar Alınmakta, Usule Aykırı Tebliğ İşlemleri Yapılmaktadır.

Yabancılar, geri gönderme merkezlerinden evvel kayıt merkezlerinde gönüllü geri dönüşlere zorlanmaktadır. Aksi takdirde, geri gönderme merkezi kastedilerek “sizi cezaevine göndereceğiz, uzun süre kalacaksınız” şeklinde kişilere baskı yapılmaktadır. Bu esnada, yabancılar yasal hakları hiçbir şekilde anlatılmamakta, maktu şekilde sınır dışı etme kararları alınmaktadır. Bu kararlar, kimi zaman yabancılar tebliğ dahi edilmemekte, kimi zaman tebliğ evrakının içeriği anlatılmadan ve yasal hakları konusunda bilgilendirilmeden zorla imzaları alınmaktadır. İmzalatıldıktan sonra yabancılar bu evraklardan bir suret verilmemektedir. Ancak aileleri bir avukata ulaşır veya bir sivil toplum kuruluşu ihbarda bulunursa evraklardan haberdar olunmaktadır. Ne var ki, kişilere bir suret verilmediğinden imzalarının teyit edilmesi mümkün olmamaktadır. Gönüllü geri dönüşler için baskı altında imzalar alınırken boş senet imzalatılarak kişiler borçlandırılmaktadır.

Geri gönderme merkezinde bulunan yabancılar, sınır dışı kararı tebliğ evraklarının altında kendi dillerinde avukat istediklerini yazmalarına rağmen kurum tarafından avukat talep edilmemektedir.

Uluslararası koruma başvurularının alınmasında kanunen herhangi bir şekil şartı bulunmamasına, kişi tarafından sözlü olarak dahi ifade edilebilmesine rağmen; sözlü başvuruları tutanak altına alınmamakta, kişi yazılı başvuru yapmak istediğinde kalem ve

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

kağıt verilmemekte, avukat tarafından kalem verilmek istendiğinde kendilerine zarar verebilecekleri şeklinde görevliler tarafından uyarılar yapılmaktadır. Bir şekilde yazılan dilekçeler ise bir kayıt altına alınmamaktadır. Avukat tarafından verilen dilekçeler ise, kayda alınmamasının yanı sıra avukatın önünde yırtılıp atılmaktadır. Bu durum, uluslararası koruma başvurularında olduğu gibi, örneğin, yabancının bir eşyası kaybolduğunda yapılan başvurularda dahi yaşanmaktadır.

Sayfa | 8

Geri göndermeme ilkesi sınır kapılarını da kapsamına rağmen, geri gönderilmemesi gereken yabancılar sınırdan geçirilebilmektedir. Gönüllü geri dönüşlerde, yabancıların güvenli sınır kapılardan geçebilmesi avukatlar tarafından takip edilmektedir.

Tüm bunların yanı sıra, avukatlar dışında yetkisiz kişilerin yabancılara hukuki danışmanlık verildiği bilinmektedir.

Yabancılar Hukuksuz Şekilde İdari Gözetim Alanlarında Tutulmakta, Kasıtlı Olarak Sık Sık Yerleri Değiştirilmektedir.

Adli bir vakaya karıştıkları iddiasıyla kolluğa alınan yabancılar, burada gönüllü geri dönüşlere zorlanmaktadır. İfadesi alındıktan sonra serbest bırakılmasına karar verilmesine rağmen yabancılar, geri gönderme merkezine getirilerek fiili gözaltı durumları yaratılmaktadır.

Kolluklarda ve havaalanlarında yabancılar hukuksuz bir şekilde on güne kadar bekletilmektedir. Kollukta tutulmaları sebebiyle, uluslararası koruma başvurularının değerlendirilmesi ve mülakat sürecinde sorunlar yaşanmaktadır.

Yabancıların yerleri kasıtlı olarak çok sık değiştirilmekte, ailelerine haber verme imkanları kısıtlanmaktadır. Örneğin, birtakım usulsüzlük iddiaları üzerine Konsolosluk tarafından aranıldığında, ilgililer tarafından yabancıya ulaşılan kadar başka bir ile sevk işlemi yapılmaktadır.

Geri Gönderme Merkezleri Ve İdari Gözetim Alanlarında Yabancılara İşkence Uygulandığına İlişkin İddialar Olmakla Somut Deliller Bulunmaktadır.

İzmir ili özelinde, geri gönderme merkezinde işkence yapıldığı sabit hâle gelmiştir. Zira, hamile olduğu hastane tarafından söylenen yabancı kadın, sınır dışı edilmek üzere zorla otobüse bindirilmiş, gözü önünde yemek yenmesine rağmen kendisine yemek sağlanmamış, dövülerek uçağa bindirilmiştir. Yabancı kadının uçakta durumu anlatması üzerine, uçağın kaptan pilotu kişiyi ülkesine geri götüremeyeceğini söyleyerek jandarmaya geri teslim etmiştir. Bu durum, Savcılığa şikâyet edilmiş ve hastaneye gidilerek rapor alınmıştır. Bu raporla da işkence yapıldığı sabit hâle gelmektedir.

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Yabancılar daha fazla su istediklerinde dahi fiziksel şiddete maruz kalmakta, tecrit edilmektedir. Buna rağmen sulh ceza hâkimliklerine yapılan başvurularda karar verme süresi büyük ölçüde aşılarak ret kararları verilmektedir. AIDS hastası bir kadın sezaryen doğum yaptıktan hemen sonra merkeze geri getirilmektedir. Kişinin yakınları serbest bırakılmasına rağmen kendisi merkezde bırakılmaktadır.

Sayfa | 9

İdari Gözetim Kararlarının Denetimini Yapan Sulh Ceza Hâkimlikleri Tarafından Verilen Kararlar Etkisiz Ve Gereksizdir.

Sulh Ceza Hâkimlikleri bakımından olumlu karar örnekleri düşük olmaktadır. Başvuru dilekçelerinde yukarıda sayılan tüm hususlar belirtilmesine; Anayasa Mahkemesi tedbir kararı sunulmasına, yurtdışına çıkış yasağı veya soruşturma sonucu verilen takipsizlik kararı ile sınır dışı edilemeyeceği açıkça ortada olmasına rağmen kişi özelinde değerlendirme yapılmadan, kısa bir kanun atfıyla ve gerekçeler kopyalanarak ret kararları verilmektedir. Dolayısıyla, bu itiraz yolu etkili bir mekanizma olamamaktadır.

Sulh Ceza Hâkimlikleri bakımından yetki, kişinin tutulduğu yer olmasına rağmen; bazı illerde kişi hakkında sınır dışı etme kararı veren kurumun bulunduğu yer yetkili kabul edilerek yetkisizlik kararları verilmektedir.

Kanunen karar verme süreleri; İdare Mahkemelerinde 15 gün, Sulh Ceza Hâkimliklerinde ise 5 gün olmasına rağmen uygulamada kurumdan dosya beklenerek bu süreler büyük oranda aşılarak kararlar verilmektedir. Kurum ise, kişiden kişiye farklı sürelerde dosya göndermekte, kimi zaman hiç göndermemektedir. Avukatlara da bu hususta elden takip yetkisi verilmesi yönündeki talepler reddedilmektedir.

Sulh Ceza Hâkimliklerinde yetkinin 2 numaralı hâkimliğe verilmesi sebebiyle, kararın yatay denetimi olamamaktadır, kesin olarak verilmektedir. İdari gözetim konusunda Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tedbir kararları verildiği görülmemektedir.

İl bazında idare mahkemelerinde vekaletname ibrazı zorunlu olmamakla beraber mahkemelerin yabancıları dinlemek istemeleri hâlinde kurum tarafından izin verilmemekte, görüşmek istemediği yönünde bilgi verilmektedir.

Geri gönderme merkezleri ve idari gözetim alanlarında, avukatların ve yabancıların yaşamakta olduğu sorunlar tespit edildikten sonra, her oturumun ikinci bölümünde çözüm için öneriler hakkında paylaşımlarda bulunulmuştur. Bu paylaşımlara göre;

Öncelikle, yaşanan sorunlarla bireysel olarak değil, komisyonlar nezdinde toplanarak Barolar olarak mücadele edilmelidir. Bu hususta, **Barolar tarafından;**

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

- Yaşanan ihlaller, görevliler tarafından takınılan tutum, Bakanlıklar nezdinde yapılan açıklamalar karşısında tüzel kişilik olarak sorumluluk alınmalıdır.
- Yaşananların, iç güvenlik meselesi değil bir insan hakları meselesi olduğu bilinci yerleştirilmeli, çeşitli Bakanlıklarla ilişkili olduğu öne sürülmelidir.
- Tespit edilen usulsüzlüklere ilişkin yazılı başvurular yapılmalıdır. Bu başvurular, avukatlar tarafından ilgili başvurularda ve davalarda kullanılmalıdır.
- Yabancıların haklarının savunulması adına ilk adım, avukatların haklarının savunulması olmalıdır. Yaşanan olayların avukatın yetkisinin gasp edilmesi olduğu hususu Türkiye Barolar Birliği'ne aktarılmalıdır.
- Hak ihlallerinin gözlenebilmesi açısından, geri gönderme merkezlerine düzenli aralıklarla ziyaretler düzenlenmeli, sonuçlar raporlanmalıdır.
- Hâk ihlalleri karşısında, Savcılık şikayetleri ve İl İnsan Hakları Kurullarına, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna, Kamu Denetçiliği Kurumuna veya TBMM İnsan Hakları Komisyonu'na başvuru gibi yöntemler uygulanmalı, sonuçları raporlanmalıdır.
- Gerek geri gönderme merkezlerinin güncel durumu üzerine Türkiye'deki hukukçular için; gerekse Avrupa'dan Türkiye'ye geri göndermeler için Avrupa'daki hukukçular, meslektaşlar, bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ve hatta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi bazı uluslararası mekanizmalar için illere bağlı geri gönderme merkezleri nezdinde küçük, orta ve büyük ölçekli raporlamalar yapılmalıdır.
- Raporlar, yabancı dile çevrilmeli ve uluslararası alanda ulaşılabilir hale getirilmelidir.
- Lobcilik faaliyetleri yürütülmelidir. Vali yardımcılarını ile görüşmeler yapılmalı, doğrudan direktif verilebilmesi sağlanmalıdır.
- İstişareler neticesinde oluşturulacak raporlar, İç İşleri Bakanlığı'na iletilmelidir. Raporlar, mekan ve olay bazında düzenlenmelidir. Bu doğrultuda, kurumun eksiklikleri ve özellikle barındırdıkları memurlar tarafından ne sıklıkla hak ihlalleri gerçekleştirildiği gösterilmeli, personellerine eğitim vermeleri talep edilmelidir.
- Barolar yahut Türkiye Barolar Birliği tarafından; Geri Gönderme Merkezleri'ndeki uzmanların, güvenlik görevlilerinin, polislerin, jandarmaların, İl

Sayfa | 10

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

Göç İdaresi'ndeki memurların, İdare Mahkemesi üyeleri, Sulh Ceza hakimlerinin de yer aldığı toplu eğitimler, seminerler düzenlenmelidir. Bu çalışmalar, göç ve iltica hukuku ile birlikte avukat haklarını da içermelidir. Hak ihlallerine dair raporlar ve bilgiler de eğitimlerde sunulmalıdır.

- Hak ihlallerine dair hazırlanan raporlar ve yapılan yazışmalar kamuoyuyla paylaşılmalı, medya yoluyla yaşanan vakalar duyurulmalıdır. Belli grup mülteciler hakkında yapılan kara propagandaların, ayrımcılıkların düzeltilmesi ve farkındalığın artırılması adına da çalışmalar yapılmalıdır.
- Barolar, kendi aralarında bir dayanışma ağı kurmalı; tutanak, yapılan başvuru ve gelişmeler ile karar paylaşımları yapılmalı ve sistematik olgular ortaya konulmalıdır. Türkiye Barolar Birliği Mülteci Çalışma Grubu ile beraber çalışmalar yapılmalı, Barolar tarafından temsili sağlanmalı, ortak raporlar düzenlenmelidir. Ciddi ihlaller söz konusu olduğunda, stratejik davalar yürütülmeli veya ortak bir duruş sergilenmelidir. Adalet Bakanlığı'na ya da Valiliklere ortak bildirimler gönderilmelidir.
- Barolar arasında düzenli aralıklarla, belli bir konseptte yönelik istişare toplantıları yapılmalıdır. Bu toplantılara, Barolar Birliği temsilcileri, akademisyenler veya hâkimler davet edilmelidir. Finanse edilmesinin daha kolay olması bakımından, her seferinde başka bir Baro'da düzenlenmeli veya Türkiye Barolar Birliği bünyesinde yapılmalıdır.
- Meslek içi dayanışmanın yanında, farklı odalar ile de iletişim kurulmalıdır. Yabancıların yaşadığı sağlık sorunları ve hizmete erişememesi bakımından Türkiye Tabipler Birliği ile çalışmalar yapılmalıdır.
- Bulaşıcı hastalıklarının denetiminin yapılmaması yabancıları etkilediği gibi; görüşme yapan avukatların ve görevli memurların da sağlığını etkilemektedir. Bu sebeple, sağlık ve hijyen koşullarına dair tedbirsizliğin, genel bir tehlike oluşturup oluşturmadığı sorgulanmalıdır.
- Sulh Ceza Hâkimliklerinin veya İdare Mahkemelerinin kararlarının eleştirileri yapılmalı, akademik anlamda da görüşler alınarak raporlar düzenlenmelidir.
- Göç ve iltica alanında ayrı adli yardım listeleri yapılmalı, bu listelere girecek avukatlara eğitim verilmelidir. Mülteci Hakları Savunucusunun El Kitabı şeklinde bir metin hazırlanmalı, meslektaşlar belli konularda bilgilendirmelidir.
- CMK sisteminde olduğu gibi zorunlu müdafilik düzenlemesi getirilmeli, avukat olmadan herhangi bir işlem yapılmamalıdır.

Sayfa | 11

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

- Geri Gönderme Merkezleri'nde avukatlara ait bir oda olmalı, Barolar tarafından nöbetçi avukat görevlendirilmeleri yapılmalıdır. Bina içerisinde gerek yabancıların gerekse de avukatların iletişim kurulabilmesi için telsiz hatlar bulunmalıdır.
- Sahte avukatlık belgeleri düzenlenmesinin önüne geçilmelidir.
- Jandarmalar veya kolluk güçleri tarafından yanlış tutanaklar tutulmasının; kimlik belgesi sorgulamalarında, kimliğinin süresi geçen yabancılardan rüşvet istenmesinin; kadınlar üzerinde yetkinin kötüye kullanılmasının önüne geçilmelidir.
- Geri gönderme merkezlerinde kamera bulunmayan alanlara kamera sağlanması Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden talep edilmelidir.
- Yabancılar, kendilerinden fahiş ücretler talep ederek belli vaatlerde bulunan, kişileri aylarca oyalayan ve meslek etiğine aykırı davranan avukatlardan da korunmalıdır. Bu davranışlarda bulunduğu tespit edilen avukatlar hakkında Barolar tarafından gerekli işlemler yapılmalıdır.

Sayfa | 12

Paylaşımlar üzerine, göç ve iltica alanında faaliyet gösteren avukatların da bireysel olarak dosyalarında uygulayabilecekleri çözüm önerileri konuşulmuştur. **Bu bağlamda Avukatlar tarafından;**

- Ciddi hak ihlalleri söz konusu olduğunda birlikte hareket edilmeli, geri gönderme merkezinde kişinin takibi için birden fazla avukat gitmeli ve tutanaklar birlikte tutularak imza altına alınmalıdır. Uluslararası anlamda ihlallerin tespiti ve raporlanması bakımından, işbu tutanaklar kullanılarak idari süreçler yürütülmeli, bireysel başvurular yapılmalıdır.
- Sulh Ceza Hâkimliklerine başvurular bakımından, öncelikle avukatlar müvekkil görüşmelerini tutulma şartları hakkında etkin, ayrıntılı bir şekilde yapmalıdır. Gerektiği takdirde, tutanak tutulmalıdır. İşbu tutanaklarla Kamu Denetçiliği Kurumu'na da başvurularak, tutulma koşullarının insani olmadığı, hukuka uygun olmadığı yönünde tavsiye niteliğinde kararlar alınmalıdır. Tutanaklar ve alınan kararlar başvurularda kullanılmalıdır.
- Geri gönderme merkezlerinde boş zamanların değerlendirilmesine dair hiçbir şeyin yapılmaması temelde sağlık hakkıyla ilgili olmakla; çocukların manevi varlıklarını geliştirmelerini sağlayan ve yetişkinler için de boş zamanlarını değerlendirmeleri için herhangi bir şey yapılmamasının, bir yıla yakın kapalı tutulan yabancıların ruhsal sağlığını bozduğu, bu hususların CPT raporlarında

AVUKATLARIN GÖZÜNDEN GERİ GÖNDERME MERKEZLERİ VE İDARİ GÖZETİM ALANLARI ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

İzmir - 29 Haziran 2019

insanlık dışı muamele kabul edildiği, uzun süreli tutulmalarda yeni bir neden olarak da Sulh Ceza Hâkimlikleri önünde dile getirilmelidir.

- İdari gözetim kararlarına itirazlarda, yabancıların hâkimlerin önüne getirilmesi talep edilmelidir ki kişinin merkezden getiriliş şeklinde dahi usulsüzlükler görünür hâle gelecektir.
- Kişinin, hijyen, sağlık, tutulma koşulları hakkında dile getiremediği sorunlarının avukatları tarafından dile getirilmesi ve takip edilmesi idare tarafından caydırıcı olduğundan, ihlâli gerçekleştiren idare bazında hareket edilerek öncelikle kuruma başvuru yapılmalıdır.
- Kurumlara genel olarak yapılan başvuruların yanı sıra, özellikle kişisel olarak kötü davranışlar sergileyen personellere şahsi tazminat davası açma yolu kullanılmalıdır.
- İdareye yapılan başvurulardan bir yanıt alınamadığı takdirde ise, iç hukuk yollarına yönelerek ilgili memur hakkında disiplin soruşturması başlatılmalı, Savcılığa suç duyurusunda bulunulmalı, tam yargı davası ve diğer idari davaların açılması ve burada mutlaka ilgili memura rücu edilmeli, kişinin olağanüstü durumu veya hassasiyet durumu olmasına rağmen salıverilmemesinde ısrar eden Sulh Ceza Hâkimliklerine rücu edilmeli ve bu süreçler takip edilmelidir.
- Geri Gönderme Merkezleri, havaalanları ve transit bölgelerde, müvekkil ile görüşme izni verilmemesi hâlinde; "Alo 155" hattı aranmalı, CİMER'e başvuru yapılmalı alternatif çözüm yöntemleri uygulanmalıdır.
- Adli vakaya karışan yabancılar bakımından, yurtdışı çıkış yasağı gibi adli kontrol tedbirleri talep edilmelidir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde, geri gönderme merkezi şikayetlerine ilişkin kurulan mekanizmaya ulaşılmalı, tüm bu başvurular kayda geçmelidir.
- Çocuklar hakkında yapılan tespitler, ayrıca Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bildirilmelidir.
- Sulh Ceza Hâkimlikleri kararlarına karşı, Anayasa Mahkemesi'ne başvurular yapılarak bu yolun etkisiz olduğunun tespit ettirilmelidir.
- Anayasa Mahkemesi'nin idari gözetimlere dair tavrına karşılık, idari gözetim hususunda tam yargı davaları işletilmelidir.

Sayfa | 13